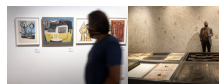

CULTURA 19 setembre 2020 2.00 h

CRÒNICA

El factor humà de l'art

MARIA PALAU

“Estimadíssim Xavier: Estic pensant en l’ou com balla. Te n’adones de tot el que et vull dir?” El juny del 1961, l’artista Àngel Ferrant va escriure l’última carta, una confessió concisa d’empatia encriptada, al seu gran amic de Barcelona, l’advocat i activista cultural Xavier Vidal de Llobatera. Un mes després, al juliol, Ferrant moria a Madrid, on havia nascut el 1891 però on mai va trobar el coixí que necessitava la seva obra d’avantguarda per desenvolupar-se. Aquest coixí el va tenir sempre a la capital catalana, tant quan hi va viure, del 1920 al 1934, com quan en va marxar. Mentalment i emocionalment, va continuar residint a Barcelona. Que el seu darrer record, abans de morir, fos per a l’ou com balla, que ell reivindicava com la primera manifestació d’escultura en moviment, explica moltes coses.

Moltes coses que no expliquen, si més no de primer moment, les seves obres. Moltes coses que el sistema de l’art margina obsedit a reduir l’art a un fred valor monetari, aïllat de tot el que el va fer possible, inclòs el factor humà. Inclosa l’amistat. I aquesta és el material primordial amb què s’ha brodat l’exposició *Àngel Ferrant i Xavier Vidal de Llobatera. L’amistat infinita*, que la Fundació Vila Casas presenta als Espais Volart. El projecte es nodreix d’una investigació de Glòria Bosch i Susanna Portell, dues professionals de l’art que també han fet de la seva amistat un motor per generar nou pensament gratant en els marges dels camins oficials.

En les cartes han trobat sempre una mina de coneixements inèdits que s'acosten a la veritat íntima d'allò que fa avançar l'art. L'art de Ferrant, una xarxa d'afectes que preserven centenars d'epístoles. Amb Vidal de Llobatera, un dels fundadors del Club 49, la primera llum que es va encendre en la foscor de la postguerra, la complicitat va ser una força per viure i per crear, tot alhora. “Les seves cartes són riques en anècdotes delicioses, però també dibuixen el procés creatiu”, el treball previ de, per exemple, l'exposició de Ferrant a la Biennal de Venècia el 1960. De la seva sèrie d'*Escultura infinita*, Volart en presenta tres. Hi ha obres, a la mostra, però en aquesta ocasió compleixen excepcionalment la funció de context. Les protagonistes, i no les convidades de pedra com sempre succeeix, són les cartes. Si la mirada canvia, també canvia la visió hegemònica de l'art, sostenen les comissàries.

També s'exposa una pintura de Tàpies que Vidal de Llobatera tenia a la seva col·lecció. És la primera obra que Tàpies va vendre. Anys després l'artista informalista evocaria amb estima aquest gest pioner. La mostra també ens parla d'això, de la sensibilitat per comprendre l'art que defuig els plantejaments normatius.

Ferrant els va girar l'esquena en la seva obra. I en les seves classes a la Llotja. Aquesta empeny del pedagog per transmetre el significat profund de l'art va marcar per sempre els seus alumnes. A un Eudald Serra, amb qui l'amistat també seria infinita. A Vidal de Llobatera, Serra i el mecenes Víctor M. d'Imbert, Ferrant els anomenava la Santíssima Trinitat. El coixí. Un coixí que van fer més gran altres figures de l'art català que també l'adoraven: Ramon Marinel·lo, Jaume Sans, Modest Cuixart, Josep Maria Subirachs...

En algun moment l'art va deixar de pensar en l'ou com balla, és a dir, en la cultura popular, i es va instal·lar en el pedestal de la cultura culte que el va allunyar de la vida. Pere Noguera (*La Bisbal d'Empordà*, 1941) es va apartar d'aquest vial de direcció única i es va situar en una cruïlla que l'ha fet inclassificable. I ja se sap que allò que es resisteix a ser etiquetat en el rígid cànon, queda desplaçat. Volart també ha apostat per ell en aquest inici de temporada amb una exposició, *A tot li cal una paret*, que ha comissariat Vicenç Altaió. Per al traficant d'idees (així és com es defineix Altaió), Noguera és un dels imprescindibles de l'art contemporani català, però paga el preu de voler ser i fer “des de la perifèria”. Cegueses. A la mostra s'han reactivat peces històriques dels anys setanta, com els *8 càntirs de terra cuita fumada*, en els quals “trenca la forma i la funció” d'un objecte tradicional i quotidià per desencadenar “paradoxes”. Com Miró, Noguera també s'ha preocupat de tenir cura de les arrels per fer créixer nous arbres. Un compromís que manté en la seva producció recent, com *Pluja de fang*, un mural de paperetes de la votació del referèndum d'autodeterminació de Catalunya de l'1-O esquitxades de terra líquida, metàfora d'un pas del temps que no podrà esborrar un desig col·lectiu.

A Volart, l'espai és generós i dona per a una tercera proposta expositiva, aquesta dedicada al pintor Jesús de Vilallonga (Santa Coloma de Farners, 1927-Barcelona, 2018), de títol *L'ull interior*. Vilallonga va fer bona part de la seva carrera al Canadà, on la seva obra, una síntesi del surrealisme, el simbolisme i el manierisme, va ser més requerida, i això el fa “un dels secrets més ben guardats de la pintura catalana de la segona meitat del segle XX”, segons els artífexs de la programació de Volart.

Fins al 20 de desembre, tres exposicions, que són tres mons propis.

MÉS LLEGIDES

1. El crim de la infermera